

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

III. Regimen Ecclesiasticum an eße debeat Monarchicum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

proprium regem habet. Quid inde cuiusque aliud, quam singulis Ecclesiis debere suos Episcopos attribui? 3. Instit. 4. c. 2. §. 6. Si ipsos status, citra circumstantias inter se compares, non facile est discernere, quis utilitate præponderet: ad eam aquis conditionibus contendunt. Infra: Equidem, si in se considerentur forma illa tres, Aristocratiam aliis antecellere minimè negarim.

DICO AD I. Si regnum capitur pro Vnius summa potestate, ut propriè est; sic non capit duos: Si regnum sumatur pro multitudo, quæ regitur; tunc Monarchia præstat Politicæ & Aristocratia: quia multi non bene reguntur à multis. Si regnum capiatur pro provincia; tunc beneregitur ab vno. At Vlysses loquitur de exercitu ad Trojam, qui è pluribus nationibus constabat; illi regundo Monarchiâ opus esse sentit. Calvinus verò nec in vna ciuitate vtilè esse Monarchiam putat, cap. 11. §. 6. sed regendam esse à cœtu Seniorum; Laudatque, cap. 20. §. 8. ciuitates, quæ iugo Principum excusso reguntur à Senatu.

AD II. Sicut Ecclesia est vnu ouile, Ioan. 10. ita & vnum alueare. &c. Oves autem, apes & grues non possunt communicare cum procul absentibus; fideles possunt. Deinde; si singulis Ecclesiis sui debent Episcopi attribui, ut vult Calvinus; cur ipse potestatem Ecclesiasticam at tribuit Seniorum cœtui?

AD III. At istis ipse contraria sibi dicit, cum ibidem subiunxit, (quæ tamè in editione anni 1554. omisit) *Non id quidem per se*, scilicet. Aristocratia excellit; sed quia rarissimè Reges sibi moderantur, ut à recto non discrepent, Et, Facit hominum vitium, ut rarius sit plures tenere gubernacul-

la. Si hoc; quomodo igitur, non est facile discernere, quis status utilior sit? Et quod Aristocratia excellat?

QVÆSTIO III.

Regimen Ecclesiasticum an esse debeat Monarchicum?

LUTHERANI, ut Magdeburgenses & Matth. Illyricus Cent. 1. lib. 2. c. 3. Regimen Eccl. volunt esse Democraticum oportere. 2. BRENTIUS & alii Lutherani, Aristocraticum.

3. CALVINUS Instit. 1. 4. c. 11. §. 6. Cœtum vult Seniorum, præside Episcopo vno: ut Consul præsidet Senatui. Sic & Huls in Conc. Const. sess. 15. art. 27.

AUTOR. I. Citra controuersiam nobis dant ista Lutheri caluinistæ: 1. Aliquod esse Regimen Ecclesiasticum: Cum Ecclesia sit, Cant. 4. ut Castrorum acies ordinata. Et Deus, Act. 20. posuit Episcopos regere Ecclesiam. 2. Idem à Politico diuersum esse. Nā, 1. Tim. 2. Qui bene præfunt, duplici honore digni sunt.

3. Regem Ecclesiæ absolutum esse Christum: Psal. 2. Ego constitutus sum Rex ab eo. &c. cuius regni non est finis. Ab hoc vno omnes alii dicunt, 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo, sicut MINISTROS Christi Dispensatores; scilicet. visibiles sub Inuisibili Capite, Christo.

4. CHRISTVM esse Monarcham Ecclesiæ, seu Caput. Eph. 1. Omnia subiecit sub pedibus eius: Et Ipsum dedit Caput super omnem Ecclesiam; quæ est Corpus eius. Eph. 4. v. 15. Eph. 5. v. 23. Col. 1. v. 18. In hoc tamen aliqui dissentiunt ab Orthodoxis.

MARCUS ANTONIVS Apostata & Calvinista nouus talia finxit. 1. Christum esse Caput cœpisse post Passionem: 2. Et Inuisibile esse. 3. Ac solum: 4. Spiritum

T 2 3. pro-

5. Proprie esse Vicarium Christi in regimine, non Petrum.

AUTOR. I. Quando coepit esse Caput Ecclesiae Christus?

MARCUS ANTONIVS: Post passionē seu resurrectionem. 1. Quia postquam Principes conuenerunt in unum, aduersus Dominum & Christum eius: tunc prius dixit, dabo tibi gentes hereditatem tuam. &c. Isa. 53. Pro eo quod laborauit anima eius, videbit semen longanum, id est, Ecclesiam. 2. Quia Ecclesia dicitur de Latere Christi fluxisse, scilicet iam passi. 3. Quia Matth. 18. super hanc Petram, aedifico? Non; sed, aedificabo Ecclesiam: quod post ascensionem factum per Apostolos.

AUTOR. Christus Homo factus fundauit Ecclesiam; auxit per Apostolos. Quia instituit Ministros Episcopos Apostolos XII. Presbyteros Discipulos LXXII. Instituit noua Sacramenta, Sacerdotium, Sacrificium, Leges nouas, Testamentum. Hæc morte confirmauit dicens, *Consummatum est.*

DICO AD I. Tunc auxit Ecclesiā, quam fundarat prius: Ceu ad Sina inaugurato Aarone in Sacerdotem, fundata est Ecclesia; at aucta est post ingressum in terram promissionis.

AD II. Idem dico: *Dein*, Fluxit de Christi latere Ecclesia *Symbolicè*, aqua & Sanguine significantibus Baptismum & Eucharistiam: Et *Meritorie*; vt vnde vim trahant Sacramenta. Ita S. Patres apud P. Becanum.

AD III. *Aedificabo*, scilicet augendo eam, quam ante fundauit. Ergo ante Christi mortem viguit Ecclesia noua cū Synagoga: In morte Christi mortua est Synagoga & Lex iudicialis & ceremonialis. Post mortem Christi ea sepulta est, neque coepit mortifera; ait S. Hier.

At post Euangelii promulgationem sufficientem erat mortifera; ait S. August. Epist. II.

II. Quale Caput Ecclesiae est Christus?

M. ANTONIVS. Christus nunquam fuit in terris Ecclesiae Caput, dum vixit; proinde nec Visibile; sed tantum Inuisibile; idque coepit esse post ascensionem. QVI A; Eph. 1. *Suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam. &c. post hæc dedit eum. Caput supra omnem Ecclesiam.*

AUTOR. Esse Caput Ecclesiae Inuisibile, coepit ab æterna prædestinatione, & sic non coepit, sed fuit: Coepit autem ab Adæ creatione: Visibile esse coepit in Scripto Incarnato: Visibile apparuit in senato, permanfitque dum vixit, & cœlos ascendit: Inuisibile post ascensionem esse coepit, Agnosci, ac honorari tale.

III. An solus sit Caput Ecclesiae Christus?

M. ANTONIVS ait, Solus fuit, est, erit: 1. Quia, Rom. 12. *Multi vnum Corpus sumus in Christo: singuli autem alterius membra:* at in hisce & Petrus erat: ergo neque hic fuit vnquam Caput; nec vllas Papa: aut biceps fuisset Ecclesia. 2. Christus & Ecclesia constituunt vnum Corpus: sed Christus est Caput, ceteri omnes solum membra: ergo solus est Caput Christus. Sic & S. Patres.

AUTOR. Christus in cœlo existens est Inuisibile Caput Ecclesiae. Quia modo inuisibili gubernat eam per alios visibiles; non per se, nisi per internū influxum gratiæ. Cum autem primū Christi regimen Visibile fuerit Monarchicum; nec intercidere debuerit; successione opus fuit in eodem Visibili regimine: cum etiam Christus Visibilis sit mortuus; jam autem Inuisibilis non mori-

moritur amplius; quā inuisibilis successione nil eget; at eget quā Visibilis esse desit: & eatenus Vicarium sui dedit visibilem Corpori suo visibili.

DICO AD I. Loquitur ibi de regimine per internum influxum; cuius respectu omnes sunt membra: at quoad externum regimen vnus est Caput Visibile sub Inuisibili Christo.

AD II. Liquet: nam ita sentiunt, & scribunt S. Patres.

IV. An Sp. Sanctus sit propriè Vicarius Christi in regimine Ecclesiæ?

M. ANTONIVS Caluinista affirmat. lib. 4. c. 1. n. 4.

SVADET istis. 1. Ioan. 14. *Sp. Sanctus, quem mittet Pater, in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia.* Ioan. 16. *Si abiero, mittam eum ad vos.*

AUTOR. Sp. Sanctus propriè non est Vicarius Christi in regimine Ecclesiæ.

1. Quia Vicarius est minor eo, cuius est Vicarius: at Dei Filius & Sp. Sanctus sunt æquales Patri Ergo.

2. Macedoniana hæresis finxit minorem Filio Sp. Sanctum.

3. Calvinus finxit, *Christum esse Vicarium Patris*; id est, aiunt Caluinistæ, quoad Humanitatem; vt effugiant notam Arianismi: At supponunt, *Vicarium esse minorem eo, cuius Vicarium agit*: ergo necessariò arianizant.

4. Si secundum Humanitatem Christi est Vicarius Sp. Sanctus: ergo Spiritus Sanctus est minor Christo Homine: Itē, Deus esset Vicarius Hominis: quæ sunt absurda: Si secundum Diuinitatem solam esset Caput Ecclesiæ: ergo hanc sui exaltationem non fuisset meritis Christus, secundum Humanitatem vt Caput esset: At meritis est, *Chil. 2.* vnde Aug.

lib. 1. de Trinit. c. 12. *Christus secundum formam DEI, primogenitus est omnis creature; secundum formam serui, Caput Corporis Ecclesiæ.*

5. Sp. Sanctus non est Christi Vicarius in regimine Externo, seu visibili: quia inuisibilis non gubernat visibiliter per se Nec in Interno regimine, seu inuisibili: quia hoc consistit in gratiæ interno influxu; at hunc præstat Christus vel meritoriè quā Homo; vel physicè & effectiue, quā Deus. At Sp. Sanctus non meretur nobis gratiam; cum Dei non sit mereri: Nec effectiue producit solus gratiam, sed cum Patre & Filio: quia, *Opera Trinitatis ad extra sunt Indiuisa.* Cum igitur Vnum Principium rerum omnium Deus sit Triunus, idem non potest suus esse Vicarius ipse.

DICO AD Suasionem. Esse missum ad docendum non est esse Vicariū Christi in omnibus Christi muniis: Nam, ait Antonius ipse contra se, lib. 1. c. 1. n. 16. *Omnia munera Capitis, & Regis obit PER SE perfectissime.*

INSTAT: *In nomine meo*, id est, vt sit Vicarius meus.

DICO. Sic fingit ipse: at aliter, 1. Theophylactus, id est, *in gloriam nominis mei.* 2. Toletus hic annot. 26 id est, *propter meritum meum.* 3. Toletus, id est, *ad negotium meum perficiendum*, scilicet doctrinæ, ad aures à me datæ, & porro intus ad cor dandæ.

Hactenus de Non propriè Capite Monarchiæ Ecclesiasticæ: Porro de Non proprio Regimine.

II. REGIMIN *Ecclesiæ non est DEMOCRATICVM, seu popolare; vt quod deterrimum est.*

T 3

Nam

NAM in hoc populus, 1. Creat Magistratum. 2. Dat appellationem à Magistratu ad sese. 3. Rogat, abrogatque Leges. 4. Accipit accusationes contra Magistratum.

AT in Ecclesia contraria omnia fieri necesse est. Nam hæc immediatè est à Deo: testante IESV, Ioan. 15. *Ego elegi vos, & posui. &c.* Apostoli dein alios; sicque porro. 2. Ab ea nunquam prouocatur. 3. Ipsa dat leges, accipit à nemine. *Act. 15.* 4. A nemine iudicatur. Iuxta Matth. 18. *Dic Ecclesie*, id est, Præsul, seu Concilio Præsulum, penes quos stat iudicium.

Populus tamen olim designare Ministrum potuit, sicut, *Act. 1.* Matthiam designauit: at non creare, vel ordinare vnamquam. Neque ea designatio facit Democratiam: nam & Reges olim eligebat; electis tamen Monarchia obseruabatur.

INSTAT ILLIRICVS Cent. 1. lib. 2. cap. 7. 1. Matth. 18. *Dic Ecclesie*; ergo summum Iudicium est, Fidelium congregatio. 2. *Act. 1.* Tota Ecclesia eligit Matthiam. *Act. 6.* Item Diaconos. Et Patres docent Electionem Episcoporum esse penes populum.

DICO AD I. *Dic Ecclesie*, id est, publico iudicio eorum qui publicas personas gerunt. Ita *Chrys.* at tales sunt Episcopi.

AD II. Populus solum nominauit, designauitque eligendos, & ordinandos; non ordinauit, non creauit ministros dans potestatem. Vnde *Act. 6.* *Considerate viros boni testimonii VII. quos constituamus super hoc opus.* Plerunque tamè Episcopi iudicia tractarunt coram Clero intra cancellos, stante extrà populo.

III. *Reg. Eccl. non est penes Principes seculares.* Est contra Brentium. 1. Sic

Scriptura, *Ps. 44. Pro Patribus tuis*, id est, Apostolis, *nati sunt tibi filii*, Episcopi: *Constitues eos Principes. &c.* id est, 1. *Corinth. 12.* *Eph. 4.* *Deus in Ecclesia posuit primum Apostolos, deinde Prophetas, tum Pastores & Doctores.*

2. Ita S. Patres, qui Episcopos Regibus anteposunt: *Chrys. hom. 83. in Matth.* etiam Diaconis.

3. Hinc Fabianus Papa Imperatorem Philippum exclusit à Cōmunionem, donec pro peccatis fecisset satis: teste *Enseb. l. 6. c. 25.* Ambrosius Theodosium. &c.

4. Ratio. Quia Episcopi à Deo sunt instituti, ad regendas animas legibus, Sacramentisque pascendas, contra nequitias in Spiritualibus: At Reges ab hominibus creantur, &c.

Non est igitur Aristocratia in Ecclesia. 1. Quia supernaturale regimen solis est Episcopis commissum à Deo: Ioann. ult. *Pasce oues meas.* & *Act. 20. Quos Deus posuit. &c.* Ideò primis 300. annis soli etiam Episcopi rexerunt sub Imperat. ethnicis. 2. Quia solis licet consecrare, docere, Sacramenta administrare: &c. quæ sæcularibus minimè licet actiue usurpare. 3. Fœminæ possunt esse Principes; eis tamen Paulus, *1. Cor. 14. 1. Tim. 2.* negat officia Ecclesiæ. Pepuzitæ, quòd fœminas Sacerdotes facerent, à S. Augustino, *her. 27.* damnantur. S. Ambrosii vox ad Theodosium erat: *Purpura Imperatores facit, non Sacerdotes.*

INSTAT BRENTIVS.

Moyse, Iosue, Dauid, Salomon, Iofias, se miscuerunt negotiis religionis. Quin Regibus à Deo commissæ est custodia legis diuinæ: ergo ad eos pertinet cura Ecclesiæ. Rom.

Rom. 3. Non sine causa gladium portant Minister enim Dei est, vindex in iram ei, qui malo agit.

DICO Moyses & Dux & Sacerdos summus erat; ideo id poterat, & debebat. Cæteri id egerunt extraordinaria autoritate, ut Prophetæ, non ut Reges: salua lege. Deut. 17. de dubiis ordinariè ad Sacerdotem Summum referendis. Ideò Ozias &c. punitus est, Sacerdotis munus inuadens. Reges verò sunt legum Custodes, sed non Interpretes; minus Iudices.

IV. Eccl. Regimen non est penes solos Episcopos & Sacerdotes, uti Optimates. Est contra Calvinum. 1. Quia ab his ferè potissimum hæreses oriuntur, teste Caluino ipso *Instit. l. 4. c. 20. §. 8.* 2. Quia optimates difficulter & rarò congregari queunt: cum suam, quisque provinciam regat: neque sine summo capite cogi possent. Itaque Monarchia, cū subiecta ei Aristocratia, optimè regit. Et sic Act. 15. 20. 1. Pet. 5. monentur Seniores regere Ecclesiam.

INSTAT CALVINUS.

1. Act. 15. Conuenerunt Apostoli. & Seniores, non vnus aliquis summus Iudex, videre de verbo hoc. 2. Spiritus Sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei. Act. 10. 3. Seniores, 1. Pet. 5. qui sunt in vobis, obsecro consenior & testis Christi passionum, passite, qui in vobis est, gregem Dei. 4. Ita & S. Patres.

DICO AD I. Petrus ibi Præses, Caputque erat, licet Iacobo loci Episcopo præsentem. Itaque Monarchiæ est, habere Caput vnum, cæteros consiliarios.

AD II. & III. Rectè, conueniant Episcopo & Presbyteri; sed sub vno Summo Capite Christi Vicario: nam de hoc

agitur hic; non de illo.

AD IV. Eadem est sententia, sensus, ac nobiscum consensus S. Patrum apud Bell. l. 1. de Pont. c. 8.

V. Regimen Eccl. esse debet Monarchicum: cū ex duobus prædictis neutrum esse conueniat, valeatue.

1. Quia Scriptura docet Caput Vnū Ecclesiæ esse oportere, ut quæ sit Exercitus ordinatus, Cant. 6. Mulier, Cantic. 7. speciosa; Dan. 2. Regnum; Ouile, Isa 10. Domus, 1. Tim. 3. Arca & Nauis, 1. Pet. 3. Atqui verò, in Exercitu, ait Hieron. ad Rusticum, vnius signum expectatur: Sponsæ caput vir esse visibile debet; Cant. 5. Caput eius aurum optimum: Quia Caput Christi Deus est; at Sponsæ, Homo. Regnum habeat Regem visibilem; Ouile Pastorem, præter Christum Summum Pastorem. &c.

2. Quia, cū Episcopi singuli singulas provincias curent; fidei propagatio autem esse vniuersalis debeat in omnem terram per Missionem; necesse est ut Vnus totius orbis vniuersalem curam gerat. At, teste historia, scimus in omnes orbis oras à S. Sede Romana factam eam propagationem per Missiones: Ergo fuit, est, esseque debet Monarchia Ecclesiastica.

Et Calvinus *Instit. l. 4. c. 4. §. 4.* concedit, ad Vnitatis & Disciplinæ conseruationem pertinere, ut singulis provinciis vnus præsit Episcopus; Episcopis vnus Archiepiscopus, hinc Primas. Ex hoc defectu contigit in sectas scindi Lutheranos; & hodieque Calvinistas; teste Hollandia, Anglia, Francia, Transyluania. &c.

3. Quia Hierarchia Cœlestium est idæa

idæa Terrestrium; teste S. Greg. & Bern. &c. Atqui in Cœlesti, præter Vnum Deum, fuit Monarcha Lucifer: Et nunc est S. Machaël, Apoc. 12. Ergo.

Vnde Sic Calvinus Instit. l. 4. c. 6 §. 5. & Magdeburgenses Centu. l. 1. c. 7. In Ecclesia populi Iudaici Vnus tantum erat Lege diuina Sacerdos Summus, quem omnes cogebantur agnoscere, eique parere. Atqui, 1. Cor. 10. Omnia contingebant illis in figura: Quare figurata Ecclesia illi respondeat necesse est; ut in Vnitate contineatur, ait Calvinus. Eoque magis opus Ecclesiæ est vnum Caput, ut in Vnitate contineatur; quod in tot gentibus totius orbis maius periculum est Vnitatis distrahendæ; quam vna in gente Iudaica.

INSTAT. I. CALVINVS Instit. l. 4. c. 20. §. 7. Vanam eorum ambitionem, quis eorum videretur esse maior, ut compesceret, eorum ministerium non esse regni simile docuit, in quibus vnus eminet.

2. Instit. l. 4. c. 6. §. 1. Eph. 4. Ipse dedit quosdam Apostolos. &c. vult esse formam Ecclesiæ delineatam; nec vnus tamen Capituli facit mentionem.

3. Ibid. §. 9. Eph. 4. Christus est Caput Ecclesiæ; ergo aliud datur ad iniuriam Christi.

4. Ibid. Debit vnus populus Iudaorum, obsequi ab idololatriis, habere vnum summum Principem, qui omnes in Vnitate contineret. At populo Christiano, toto orbe diffuso, velle dare vnum Caput, absurdissimum est.

5. Ibid. c. 4. §. 2. Episcopi Presbyteris, Archiepiscopi Episcopis, Primates illis maiores sunt Dignitate honoris, non Autoritate potestatis.

6. BEZA in Confess. art. 5. c. 5. solus Deus veri totius Ecclesiæ par esse potest: proin impossibile est Homini. Sic & Lutherus libr. de potestate Papæ: & Synodus Schmalcaldica.

7. Synodus Schmalc. 1. Cor. 3. Omnes Ministri æquantur: Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Cephas.

8. Ibid. Ioan. 20. Ego mitto vos, sc. æqualiter omnes.

9. Ibid. Si Ecclesia debeat vnum vnus esse regnum: ergo & Politia.

DICO AD I. Ibi Dominus Monarchiam instituit, Matth. 20. dicens: Qui inter vos Maior est & Præfatur, &c. Dux: Non dixit, vos non præeritis: sed quasi dicat præeritis, sed non sicut Qui Maior est: Item. Sicut Ego &c. Docetque ab se, quomodo præesse oporteat, absque dominatione.

AD II. Non ibi describitur regimen Ecclesiæ; sed dona Ecclesiæ varia enumerantur. Deinde: Pontificatus ibi dēponitur; & clarius 1. Cor. 12. Posuit PRIMVM Apostolos, deinde. &c. Apostolis enim erat, 2. Cor. 11. Sollicitudo omnium Ecclesiarum per orbem; Verum non, ut eis succederetur, sicut Petro; qui Primatum Primas erat, habens ordinariam successionem: Quam & Successio hodieque docet. Ita S. Patres & Concil. Chalced. Et iste Primas Primatum eminet, ut Reges gentium, Maior; Sed & est Minister; ut non sunt Reges.

AD III. Liqueat supra. Nec enim Papa est Caput Ecclesiæ c v m Christo; sed s v B Christo, ut eius minister & Vicarius. Ita ait Dominus: Ego sum lux mundi: Et tamen etiam Vos estis lux mundi. Item Fundamentum aliud nemo. &c. quod est Christus. Et tamen, Superadificati super Fundamentum Apostolorum. Ita hic Caput est & Christus; & Petrus erat: sed diuersimodè: nam Principale Caput & perennans est Christus.

AD IV. At in Orbis Monarchia maior

ioestratio vnum habendi Caput : quia maior est necessitas continendi orbem totum in Unitate, ne variis religionibus distrahatur, quam vnam ludæam.

AD V. At sunt etiam Potestate alii alii superiores: Vt, 1. Tim. 5. *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* En potestatem Episcopi supra presbyterum. Sic & Concilia.

AD VI. Vt vnus orbem per se regat, fieri nequit; neque id dicimus: at per multos vnum regere, possibile est, ac utile.

AD VII. Si deo æquentur, qui simul numerantur, iam pares erunt Duces, Consules, Imperatores, &c.

AD VIII. Non istis verbis est vnus aliquis præpositus; sed istis, Ioann. 21. *Pasce oves meas.*

AD IX. Disparitas est: Orbis totus debet habere Vnum, qui præsit omnibus, vnam ad legem observandam adstrictis: at Politica regna non debent habere eadem leges; ergo nec vnum esse regnum regemque necesse est.

QVÆSTIO IV.

An Petrus sit Petra, supra quam ædificatur Ecclesia?

LVTHERO-CALVINISTÆ pernegant.

I. LVTHERANI communiter; Petra est, non Petrus, sed Fides, fideiq; Confessio. Sic Lutherus l. de potestate Papa; Magdeburg. Cons. 1. lib. 1. c. 4. Et lib. 2. Schmalcaldici de Primatu Papa. Docere nituntur de 5. Patribus, qui Fidem esse fundamentum Ecclesiæ dicunt.

Illyrici ratio hæc est: Si Petrus erat Petra Ecclesiæ; iam tum corruisset, cum ei, de Passione Domini responderet, dicebat Iesus Mat. 16. *Vade post te Satanas, scandalum es mihi: quia non sapis, quæ Dei sunt.* Et cum, Mat. 26. negavit IESUM.

II. ERASMVS in Matth. 26. ex Orig. Tract. 1. in Matth. *Petra est omnis, qui imitator est Christi, & super omni ædificatio si Petra ædificatur Ecclesia Dei.* In singulis enim Perfectis, qui habent in se congregationem verborum, & operum, & sensum omnium, consistit Ecclesia, cui portæ non prævalent inferorum.

III. CALVINVS Inst. l. 4. c. 6. §. 6. ait; Petra illa erat Christus. 1. Quia 1. Corinth. 3. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus.* 2. Sic August. tract. vlt. in Ioan. *Super hæc Petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam.* Et Retract. l. 1. c. 21.

AVTOR. Petrus est Petra; non quæ hæc persona particularis; sed quæ Pastor & Caput Ecclesiæ. Sic Scriptura; Petri Prærogatiua; & Consensus Græcæ Latinæque Ecclesiæ. 1. Scriptura Promissionis, Matth. 16. *Tu es Petrus, & super HANC.* &c. Et Petrus dicitur Cephæ, Ioan. 1. Cephæ autem Syriacum, est Petra, ait Hieron. in Gal. 2. *Et πέτρος articulus est ac rarius. ideo interpretis rectius vertit ου ει πέτρος; καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ ἐκδομήσω.* &c. Quia igitur πέτρος virum & saxum significat; πέτρα verò solum Petram; ideo ambigui vitandi causa vertit interpretes secundo loco Petra. Vide in Antichristop. 2 q. 2.

2. Scriptura Exhibiti promissi, Ioan. 31. *Pasce oves* &c. De hac infra q. 6.

3. Consensus vtriusq; Ecclesiæ huic accedit apud Bellarminum lib. 1. de Pont. cap. 10.

DICO I. AD LVTHER. Fides, seu Confessio accipitur Vel absolute simpliciter & in se, absque relatione ad Petrum: Ut volunt Lutherani: Vel cum relatione ad Petrum complexè, & verè. 1. Si absolute; non dixisset *IEsus ædificabo, sed ædificanti*: quia iam plures verè crediderant. 2. Fides absolute, est verè fundamentum iustificationis ac vir-

V tutum